

Plenum

Onsdag 11.11.2020 kl. 14.00—20.56

6. Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Ukraina om ömsesidigt skydd av säkerhetsklassificerad information

Regeringens proposition RP 190/2020 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 6 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till förvaltningsutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

16.37 Ulkomministeri Pekka Haavisto (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskee Suomen ja Ukrainan välillä syyskuussa 2019 allekirjoitetun turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen sekä sen voimaansaattamislain hyväksymistä. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa sellaisen turvallisuusluokitellun tiedon suojaaminen, jota vaihdetaan tai tuotetaan osapuolten välisessä yhteistyössä erityisesti ulko-, puolustus-, turvallisuus- ja poliisiasioissa sekä tiede- ja yritysasioissa ja teknisissä asioissa. Sopimuksia neuvotellaan Suomen valtiolisten tai kaupallisten yhteistyötartpeiden perusteella.

Suomella on laaja tietoturvaluusussopimusverkosto EU- ja Nato-maiden kanssa. Lisäksi sopimuksia on neuvoteltu edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomien maiden kanssa kaupallisten tai valtiolisten intressien vuoksi. Näin ollen sopimus parantaa esimerkiksi suomalaisten yritysten kilpailuasemaa Ukrainassa tapahtuvissa tarjouskilpailuissa.

Kysymys on arkaluonteisista tietoaineistoista, jotka sopimusvaltioissa on erikseen luokiteltu korkean tietoturvaluusisuuden tasoa edellyttäväksi. Tietoturvaluusussopimus muun muassa antaa suomalaisille yrityksille mahdollisuuden saada sellaisia tilauksia tai osallistua sellaisiin hankkeisiin, joiden toteuttaminen edellyttää pääsyä sopimuskumppanin turvallisuusluokiteltuihin tietoihin.

Arvoisa puhemies! Tietoturvaluusussopimus ei kuitenkaan velvoita osapuolia vaihtamaan turvallisuusluokiteltua tietoa. Tietoturvaluusussopimuksen tehtävänä on mahdollistaa turvallisuusluokitellun tiedon vaihtamista sisältävä yhteistyö siten, että tiedon luovutettava osapuoli voi olla varma siitä, että tiedon vastaanottava osapuoli pitää tiedon salassa ja käsittelee sitä asianmukaisesti. Sopimuksen sisältämät tietoturvaluusussopimukset vaikuttavat ensisijaisesti siihen, miten viranomaiset ja velvoitteen piiriin kuuluvat yksityiset käsittelevät turvallisuusluokiteltua tietoa sekä miten toimitila- ja henkilöstöturvaluusudesta näissä kysymyksissä huolehditaan.

Punkt i protokollet PR 143/2020 rd

Ukraina esitti Suomelle alustavasti helmikuussa 2016 maiden välisen tietoturvallisuus-sopimuksen solmimista. Varsinaiset neuvottelut käynnistettiin marraskuun alussa 2018 ja saatiin päätökseen syksyllä 2019. Tietoturvallisuussopimus allekirjoitettiin Kiovassa tänä syksynä 12.9. Sopimuksen valmisteluun ja neuvotteluihin osallistui edustajia ulkoministeriöstä, puolustusministeriöstä, suojelupoliisista sekä Viestintävirastosta.

Sopimuksen määräykset vastaavat kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain säännöksiä sekä jo aiemmin voimaan saatettujen, Suomen tekemien kahdenvälisten tietoturvallisuussopimusten määräyksiä. — Kiitos, herra puhemies.

16.40 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ulkoministerille tämän asian esittelystä. Tässä hallituksen esityksessä on kyse siis Suomen ja Ukrainan välisestä sopimuksesta turvallisuusluokitellusta tiedosta. Ukrainan turvallisuustilanne on tietysti puhuttanut pitkään, ja valitettavasti tuossa hetki sitten käydyssä keskustelussa sille ei tilaa juuri-kaan jäänyt. Kuitenkin Ukrainan turvallisuustilanteella on merkitystä myös Suomen turvallisuustilanteelle ja EU:nkin turvallisuustilanteelle. Ukraina monessa mielessä myös suojelee EU:n itärajaa, ei siis ainoastaan omaa rajaansa.

Kun ulkoministeri on paikalla ja käyttää aikaa täällä eduskunnassa, niin nostaisin esille tämän toisen sopimuksen eli Minskin sopimuksen, ja olisin mielelläni kuullut, mikä on tilanne sen kanssa. Te tapasitte tänä vuonna maaliskuussa Suomessa Venäjän ulkoministerin Sergei Lavrovin ja kävitte silloin keskusteluja, ja tiedän ja uskon, että myös tämä asia oli silloin esillä. Tämän jälkeenhän myös Valko-Venäjän tilanne on tietysti pahentunut, ja aika ajoin tulee sellainen tunne, että eihän käy niin, että tämä Ukrainan ja ennen muuta Itä-Ukrainan tilanne jäisi jollain tavalla nyt muiden kriisien ja tapahtumien varjoon. Olisi mielenkiintoista kuulla ulkoministeriltä tästä. Eli kysyisin: Millä tavalla Minskin sopimus on etenemässä? Onko tämä niin sanotun Normandia-ryhmän tekemä Minskin sopimus se tie, joka nyt näyttäisi vetävän, vai vetääkö se? Ja kysyisin: Ovatko sitten vaihtoehtoisesti USA:n ja Venäjän väliset neuvottelut Ukrainan tilanteesta, joita myös on käyty, se tie, joka nyt näyttäisi vetävän? Ja miten vaikuttaa esimerkiksi Yhdysvaltain presidentin vaihtumisen tähän mahdollisesti USA:n ja Venäjän välillä käytävään keskusteluun? Vai onko niin, että loppupelissä, arvoisa ulkoministeri, tuo ratkaisu Ukrainan tilanteeseen voisikin löytyä trilateraalisten Ukraina—Venäjä—Etyj-neuvotteluiden pohjalta? Mitä pidätte näistä kolmesta tiestä nyt todennäköisimpänä ja tällä hetkellä vetävimpänä: Normandia-ryhmää, USA:n ja Venäjän kahdenvälistä neuvottelua vai trilateraalista neuvottelupohjaa?

16.42 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kävimme juuri keskustelun tuoreesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, ja selonteossa nousee esille monenkeskisen yhteistyön vahvistamisen lisäksi myöskin tavoite hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia mutta myöskin minimoida siihen liittyvät riskit sekä vaikuttaa kansainväliseen keskusteluun. Tämä nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee todella kahden maan välistä yhteistä sopimusta, mutta siellä todetaan, että tietoturvallisuusalan moninkeskistä yleissopimusta ei ole olemassa, kuten ministerikin tuossa jo totesi. Meillä toki kyllä on useita Pohjoismaiden kanssa tehtyjä sopimuksia mutta myöskin EU:n jäsenvaltioiden kesken tehtyjä sopimuksia turvallisuusluokitellun tiedon suojaamisesta.

Tietoturva nousee nykyisin esille hyvin monessa, oikeastaan jokaisella yhteiskunnan sektorilla, ja tälläkin esityksellä on merkitystä taloudelliseen toimintaan mutta myöskin teollisuuteen ja teknologiseen yhteistyöhön. Olisinkin halunnut kysyä ministeri Haavistol-

Punkt i protokollet PR 143/2020 rd

ta: Miten kansainvälisessä keskustelussa tällä hetkellä puhutaan tietoturvallisuusalan yleis-sopimuksesta, onko sellaisia keskusteluja olemassa, olemmeko saamassa tällaisen sopimuksen? Ja miten tämä nyt suhteutuu tähän hyvin ajankohtaiseen keskusteluun tietoturvas-ta, myöskin sitten valtioiden välillä, ja kun muiden yhteiskunnan toimijoidenkin hyödyksi nämä sopimukset sitten tulevat?

16.44 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! On tärkeää kyetä kumppanimaiden kanssa tekemään...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siellä paikalla puhutaan maskin kanssa. [Pu-huja laittaa maskin kasvoilleen.]

Arvoisa puhemies! On tärkeää kumppanimaiden kanssa kyetä tekemään erilaisia turval-lisuuteen liittyviä sopimuksia, ja tässä puhutaan tiedon vaihdosta, turvallisuusluokitellun tiedon vaihdosta ja sen ylläpitämisestä. No, olemme tässä maailmassa huomanneet snow-denien ja wikileaksien ja muiden paljastusten ja paljastajien myötä, että tietoa on välillä vaikeaa pitää täysin salassa ja turvallisena. Nyt tässä Ukrainan tapauksessa kansainvälisiä arvioita on ollut myös siitä, että Ukrainan hallinnossa jonkin verran myllertää ja kaikki asiat eivät mene niin kuin ehkä toivoisimme. Kun jonkin verran on myös ollut puhetta kor-ruptiosta, niin tässä haluaisin ymmärtää vielä vähän enemmän, millä perusteella ollaan näin nopeasti lähdetty tämäntyyppiseen sopimukseen Ukrainan kanssa ja miten sen koe-taan olevan vahvasti myös Suomen eduksi. — Kiitos.

16.46 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Hyviä kysymyksiä.

Edustaja Salonen kysyi vähän näiden kansainvälisten sopimusten kattavuudesta ja ni-menomaan tästä tietoturvaluussopimusten verkosta. Suomihan on suhtautunut myönteis-esti sekä eri järjestöjen puitteissa tehtäviin laajoihin, tietoturvaluuteen liittyviin sopi-muksiin että sitten näihin kahdenvälisesti tehtäviin, joita on aika pitkä lista olemassa. Ja kun viittaatte juuri tämän päivän tietoturvaluustilanteeseen, niin varmasti tämä vaikut-taa meidän kaikkien viranomaisten arvioon siitä, millaisia tietoturvatakeita näissä järjeste-lyissä pitäisi olla. Niin kuin kerroin, tässähän on monta tahoa — puolustusministeriö, suo-jelupoliisi, Traficom — mukana näissä hankkeissa.

Edustaja al-Taeen kysymykseen: sikäli kuin minä olen tämän asian oikein ymmärtänyt, kysymys on esimerkiksi suomalaisten yritysten edusta silloin, kun ne pyrkivät Ukrainan markkinoille ja kyse olisi sellaisista hankkeisiin liittyvistä materiaaleista, joiden pitää saa-da tietoturvallinen käsittely puolin ja toisin. Tämähän ei sinänsä velvoita mihinkään, ei synny mitään tällaista säännöllistä tiedonvaihtoa tai tämäntyyppistä — sen jokainen minis-teriö ja taho sitten päättävät erikseen itse — mutta tämä antaa ne puitteet, ja näitä sopimuk-sia on tehty hyvin monen maan kanssa.

Kovin mielelläni menisin edustaja Heinosen kanssa vähän syvempäänkin keskusteluun tästä Minskin sopimuksen tilanteesta ja muusta, mutta kun pelkään, että puhemiehen iso nuija pamahtaa siinä kohdassa, kun mennään ehkä vähän asian vierelle, niin sanotaan näin, että seuraamme tietysti Ukrainan talouskehitystä ja toivomme, että se talouskehitys vauh-dittuisi — edustaja al-Tae viittasi täällä korruptioriskeihin ja tämäntyyppisiin. On meidän etumme mukaista, että Ukrainan talous kehittyy vakaaksi ja hyväksi, ja tämä sopimus edes-auttaa sitä puolta.

Punkt i protokollet PR 143/2020 rd

Sitten erikseen voidaan palata näihin valtiosopimuksiin, Minskin sopimukseen ja muihin. Ehkä aivan yleisenä havaintona, että koronatilannehan on vaikuttanut monella tavalla hidastavasti myöskin, jos katsoo vaikka Etyjin läsnäoloa siellä Itä-Ukrainassa ja muuta, myöskin suomalaisia Etyj-missioon osallistujia. Valitettavasti koronatilanne ja sitten ehkä tämä yleinen Yhdysvaltain presidentinvaaleihin liittyvä odotus ovat monia kansainvälisiä prosesseja hidastaneet. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till förvaltningsutskottet.